

**PROGRAM I KOSZTORYS PRAC KONSERWATORSKICH CYKLU
RZEŹB Z OGRODU GALERI HENRYKA BURZCA Z LAT 80-TYCH**

Opracowanie programu i kosztorysu

Konservator dzieł sztuki mgr Cezary Michno, listopad 2022 rok

Dla Urząd Miasta Zakopane przy ul. Tadeusza Kościuszki 13, 34-500 Zakopane

1. INFORMACJE OGÓLNE

- Rzeźby plenerowe, cykl rzeźb prezentowanych w ogrodzie przed galerią
 - Millenium - 350cm, 220cm, 160cm
 - Rodzina - 280cm, 120cm, 80 cm
 - Poranek - 220cm, 110cm, 130cm
 - Syn nieba - 280cm, 90cm, 90m
 - Kosmonautka - 310cm, 210cm 170cm
 - Rakieta - 420cm, 160cm, 160cm
- Autor: Henryk Burzec (1919-2005)
- Czas powstania: lata 80
- Materiał: Beton i konstrukcja zbrojeniowa, stalowa
- Technika wykonania: rzeźbienie z narzutu na konstrukcji stalowej
- Miejsce przechowywania: Ogród autorskiej galerii Henryka Burzca, ul. Piaseckiego 14, 34-500 Zakopane

2. OPIS OBIEKTU I TECHNOLOGIA WYKONANIA

Henryk Burzec w 1987 roku przy ulicy Piaseckiego 14 w Zakopanem otworzył autorską galerię gdzie prezentował swoje rzeźby i obrazy. W otoczeniu Galerii, w ogrodzie wykonał siedem monumentalnych rzeźb betonowych o różnorodnej tematyce. Na cykl rzeźb w ogrodzie autorskiej galerii Henryka Burzca składają się rzeźby: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka”, „Rakieta” oraz „Taniec góralski”. Rzeźby zostały wykonane w betonie na konstrukcji stalowej w technice narzutu. Tematyka cyklu rzeźb jest różnorodna ponieważ Henryka Burzca jako twórcę interesowało „właściwie wszystko”. Znaczący wpływ na tematykę prac artysty miał folklor i zagadnienia góralskie co widać w rzeźbach „Rodzina” i „Taniec góralski” oraz w rzeźbie „Baca”, która usytuowana została w pobliżu zakopiańskich Krupówek i również została wykonana przez artystę.

Obiekty prezentowane w ogrodzie autorskiej galerii Henryka Burzca tworzą aleję rzeźb wzdłuż drogi do galerii. Przy ścieżce prowadzącej do budynku w równym rzędzie co kilka metrów za sobą stoi pięć rzeźb: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba” i „Kosmonautka” w kolejności od ulicy Piaseckiego prowadzącej do budynku galerii. Rzeźby o różnych wymiarach ale o zbliżonej wysokości stojące w rzędzie tworząc spójną kompozycję

wzdłuż ścieżki, co zachęca gości do wejścia w głąb ogrodu. Pięć rzeźb stoi na nasypie ziemnym na poziomie górnej części ogrodu i ścieżki. Rzeźby autorstwa Henryka Burzcy prezentowane przy ścieżce do budynku stoją na cokółkach o różnej wysokości i szerokości gdzie wysokość cokołów zależna jest od nachylenia gruntu, nasypu na którym ustawione są rzeźby. Cokoły są przedłużeniem fundamentu pod rzeźby. Największy cokół wystający miejscowo na ok 50cm powyżej gruntu posiada rzeźba „Kosmonautka”. Poniżej cokołów w ziemi usadowiony jest fundament o tym samym obrysie co cokół, co można zaobserwować między innymi na przykładzie rzeźby „Kosmonautka”. W rzędzie rzeźb wzdłuż ścieżki ustawiono trzy betonowe donice na kwiaty. Okrągłe misy donic zamocowane są na czterech nogach w kształcie stożków. Dwie donice o okrągłym obrysie misy postawione są pomiędzy rzeźbami „Millenium” i „Rodzina” oraz pomiędzy rzeźbą „Rodzina” a rzeźbą „Poranek”. Natomiast trzecia donica na kwiaty o podłużnej zaokrąglonej misie stoi tuż przed rzeźbą „Kosmonautka”. Za pierwszą rzeźbą „Millenium” a druga rzeźbą „Rodzina” jest spory odcinek terenu wypełniony pomiędzy rzeźbami jedną z donic. Kolejne rzeźby czyli „Rodzina” i „Poranek” stoją zdecydowanie bliżej siebie, a pomiędzy nimi również jest usytuowana donica na kwiaty. Za rzeźbą o tytule „Poranek” w równych odstępach ustawiono rzeźbę „Syn nieba” a za nią rzeźbę „Kosmonautka”, która jest jako ostatnia w rzędzie, a najbliższej wejścia do dawnej autorskiej galerii artysty. Za rzędem rzeźb prezentowanych w ogrodzie z lewej strony znajduje się znaczny spadek terenu gdzie jest dolna część ogrodu, która graniczy z korytem potoku Bystra. Za rzeźbą „Poranek” widoczne są słabo zachowane betonowe schody prowadzące do dolnej części ogrodu autorskiej galerii Henryka Burzcy. Oprócz pięciu rzeźb stojących przy głównej ścieżce prowadzącej do Galerii znajdują się jeszcze dwie na terenie ogrodu. Są to rzeźby „Rakieta” oraz rzeźba pod tytułem „Taniec góralski”. Rzeźba „Rakieta” stoi w dolnej części ogrodu. Jest to ostatnia rzeźba znajdująca się przed Galerią. Prezentowana jest za rzeźbą „Kosmonautka” poniżej spadku gruntu w dolnej części ogrodu z lewej strony. Rzeźba ustawiona jest na wysokości gruntu. Nie posiada cokołu a jej fundament jest lekko przysypany tak, że wydaje się jakby rzeźba stała wprost na powierzchni gruntu, „gotowa do startu”. W linii prostej rzeźba pod tytułem „Rakieta” sąsiaduje z rzeźbą „Kosmonautka” tylko usytuowana jest kilka metrów poniżej tej prezentowanej w rzędzie rzeźb. Ostatnią rzeźbą w ogrodzie jest monumentalne przedstawienie pod tytułem „Taniec góralski”. Rzeźba ta umieszczona jest na tyłach ogrodu niemalże za budynkiem Galerii. Jest ona najslabiej widoczna mimo znacznych rozmiarów ponieważ częściowo zasłaniają ją drzewa i krzewy. Cały cykl rzeźb prezentowanych w ogrodzie przy ulicy Piaseckiego 14 został wykonany w tej samej technice rzeźbienia w narzucie z betonu na konstrukcji stalowej. Artysta często pracował w betonie i udoskonalał

tą technikę zarówno pod względem opracowania formy rzeźbiarskiej jak i wykonania oraz mocowania metalowego stelażu pod wizję rzeźbiarską.

Pierwsza rzeźba w kolejności stojąca przy wejściu na posesję autorskiej galerii przy ulicy Piaseckiego 14 ma tytuł „Millenium”, niejako zaprasza po przez swoją formę żeby wejść na teren ogrodu i przyjrzeć się jej z bliska. Rzeźba jest znacznych rozmiarów, jej wysokość to 360 centymetrów a szerokość patrząc od frontu to około 220 centymetrów. Rzeźba jest abstrakcyjna, przenikające się mocno ażurowe formy tworzą intrygującą dla widza kompozycję. Patrząc na rzeźbę od frontu jest ona mocno rozłożysta, najszersza w środkowej partii z rozłożonymi na boki formami przypominającymi skrzydła. Rzeźba zwęża się stożkowato ku górze tworząc formę dziobu wysuniętą do przodu i zamykającą całość kompozycji. Rzeźba przypomina szkielet lub połączone ze sobą elementy konstrukcyjne. Przeplatające się ze sobą owalne formy są gładkie tworzą łagodne obłe łuki, które przenikają się pod różnymi kątami (fot 1.). Jedyne wieńcząca ją forma „głowy”, „dziobu” przybiera u góry nieco spiczastą formę. Obłe wypustki i zgrubienia formy skierowane są do przodu i na boki rzeźby. Z boku wyraźnie widać, że całość rzeźby po lekkim łuku wychylona jest ku przodowi opierając się na dole na przeciwstawnie ustawionych do wychylenia nogach (fot 2.). Rzeźba od dołu oparta jest na siedmiu punktach z których „wyrasta” całość kompozycji. Poprzez swą ażurowość i liczne skosy oraz diagonalnie przeplatające się formy przypominające ni to kości ni to konstrukcyjne elementy, rzeźba nabiera bardzo dynamicznego kształtu. W miarę wąskie podparcie jedynie w paru miejscach oraz mocna zwężająca się ku górze forma rzeźby powoduje, że całość kompozycji nabiera lekkości i „ulotnego wyrazu”. Liczne ażury w poszczególnych przeplatających się ze sobą elementach oraz wypustki rzeźby usytuowane w różnych kierunkach, jak i zawile formy wysunięte mocno do przodu powodują, że rzeźba wydaje się niemalże w ruchu tak jak by kroczyła do przodu. Tytuł rzeźby „Millenium” wskazuje prawdopodobnie na upływ czasu, millenium jako jednostkę miary czasu obejmującą 1000 lat co sugeruje ponadczasowość realizacji. Forma rzeźby jest nowatorska co również powoduje ponadczasowość przedstawienia. Dynamiczna realizacja Henryka Burzcy posiada gładką formę. Powierzchnia rzeźby została wygładzona prawdopodobnie narzędziem rzeźbiarskim przez artystę. Metalowa konstrukcja pod rzeźbę została wykonana z prętów zbrojeniowych o przekroju 2cm i z gładkich prętów o przekroju 1cm i 0,8cm wygiętych w taki sposób by odzwierciedlić wizję artysty. Pręty były ze sobą wiązane metalowym drutem węzłowym. Prawdopodobnie były również ze sobą spawane szczególnie w miejscach łączenia konstrukcji metalowej fundamentu z docelową konstrukcją z prętów zbrojeniowych pod rzeźbę. Ulokowanie wiązania prętów ze sobą dobrze widać w miejscu rozległych ubytków

formy rzeźbiarskiej obiektu zabytkowego (fot. 3). Przestrzeń między prętami konstrukcyjnymi pod powierzchnię rzeźby były wypełniane stalową siatką. Na gładkiej powierzchni formy rzeźbiarskiej widać siatkę spękań rozchodzącą się w różnych kierunkach szczególnie dobrze widoczną w dolnej partii rzeźby. Nie jest to celowe działanie artysty tylko efekt procesu degradacji powierzchni rzeźby z racji ekspozycji w ekstremalnych warunkach zewnętrznych oraz słabej jakości cementu użytej do wykonania rzeźby. Rzeźba pod tytułem „Millenium” jest intrygująca z każdej strony, zachęca do obejścia jej wokół. Kompozycja rzeźby jest niesymetryczna, zwężająca się ku górze, rzeźba jest w lekkim łuku kompozycyjnym. Obiekt jest ażurowy, modelunek brył jest miękki, faktura rzeźby jest gładka. Dzięki tak zróżnicowanemu ukierunkowaniu formy obiekt zyskuje na przestrzenności i plastyczności a rzeźba staje się bardziej dynamiczna i bogatsza w odbiorze.

Fot. 1

Fot. 2

Fot. 3

Drugą w kolejności rzeźbą znajdującą się przy ścieżce prowadzącej do budynku Galerii jest wykonana przez artystę „Rodzina”. Rzeźba przedstawia prawdopodobnie rodzinę góralską. Wyrzeźbione postacie ludzkie są uproszczone, przedstawione w syntetyczny sposób. Strój postaci przedstawionych w rzeźbie „Rodzina” sugeruje, że jest to rodzina góralska. Henryk Burzec czerpał z góralszczyzny inspirował się folklorem co często znajdowało odzwierciedlenie w jego rzeźbach. Rzeźba „Rodzina” przedstawia stojącą parę z dzieckiem na rękach i siedzącym psem znajdującym się w nogach postaci (fot. 4). Postać mężczyzny – górala stojącego z prawej strony jest wyprostowana lekko skręcona do środka kompozycji, ręce usytuowane wzdłuż ciała opiera na ciupadze. Góral ma długie włosy na głowie i założony kapelusz. Postać wyrzeźbiona jest w statycznej kompozycji. Postać górala stoi w rozkroku ubrana w płócienną koszulę, portki i pas góralski. Strój górala jest mocno uproszczony, z tyłu rzeźby widać fałdy na spodniach góralskich, mocniej fakturowo zaznaczoną koszulę góralską gdzie z tyłu wyraźnie widać zaciśnięty pas góralski spod którego wydobywa się koszula.

Opasek czyli skórzany pas góralski był często ozdabiany wzorami, guzikami oraz klamrami i niegdyś był oznaką godności górala. W rzeźbach Henryka Burzeca często można zauważyć kulturowe odwołania, do stroju i tradycji, akurat w przypadku tej rzeźby stroje są uproszczone i nie zostały zaznaczone charakterystyczne dla niego szczegóły. Detale rzeźbiarskie prawdopodobnie zostały wypłukane przez warunki atmosferyczne ponieważ rzeźba przez około 50 lat stała w ekspozycji zewnętrznej. Rozpuszczone włosy górala są przez artystę potraktowane fakturowo, z uproszczonym uwzględnieniem poszczególnych pasemek. Z przodu widać, że koszula jest rozpięta pod szyją. Postać górala nie ma zaznaczonej twarzy jest to obłą gładka powierzchnia. Obok górala stoi kobieta trzymająca dziecko na rękach. Postać góralki uchwycona jest w lekkim kontrapoście, w wykroku, stoi wyprostowana, prawą ręką trzyma dziecko, lewą rękę opiera na nogach chłopca. Postać kobieca ubrana jest w długą suknię do kolan, mocno pofałdowaną przy rękawach oraz z tyłu. Suknia jest potraktowana przez artystę wrażeniowo, ma bogatą fakturę, co potęguje wrażenie jej lekkiego rozwiania. Artysta nakładał grudki cementu obok siebie co powodowało chropowatą fakturę rzeźby. Postać góralki ma głowę lekko przechyloną do środka kompozycji, włosy upięte w dwa warkocze. Podobnie jak postać górala Henryk Burzec nie zaznaczył postaci kobiecej rysów twarzy a zostawił jedynie obłą, gładką powierzchnię głowy. Góralka na ręce trzyma dziecko, które również zostało syntetycznie i w uproszczony sposób wyrzeźbione przez artystę. Dziecko w prawej ręce trzyma kwiat w którym to autor rzeźby sumiennie i z dbałością o detal zaznaczył sześć płatków wokół środka kwiatu. Jest to fragment rzeźby, który przykuwa oko widza. Postać dziecka ma ugięte nogi w kolanach jest najbardziej wysuniętą do przodu częścią rzeźby. Pod nogami górala siedzi pies, który pełni też rolę konstrukcyjną w rzeźbie ponieważ styka się z ciupagą utrzymaną przez górala oraz z jego lewą nogą. Takie rozwiązanie powoduje, że rzeźba zyskuje dodatkowe punkty podparcia oraz wzmacnia te obecne. Postacie w przedstawieniu rzeźbiarskim pod tytułem „Rodzina” są wyrzeźbione każda sobie osobno, trochę tak jak by artysta uchwycił rodzinę pozującą do zdjęcia. Całość tworzy grupę rzeźbiarską, gdzie postacie stykają się jedynie w partii rąk i sukni góralki (fot. 5). Postacie nie przenikają się rzeźbiarsko ze sobą. Kompozycja jest statyczna, przeważają linie pionowe, w partii nóg rzeźba jest ażurowa. Faktura rzeźby jest zróżnicowana od gładkich powierzchni głów-twarzy po przez delikatne bruzdy, załamania faktury na stroju dziecka i nogach postaci do bardzo chropowatej struktury na koszuli górala i na sukni góralki. Powierzchnia rzeźby jest ujęta przez artystę kontrastowo od gładkich elementów do bogatej materii formy rzeźbiarskiej. Góral posiada długie włosy również oddane w sposób mocno fakturowy, chropowaty. Dzięki tak zróżnicowanemu ukierunkowaniu faktury i formy obiekt zyskuje na plastyczności. Taka chropowata, rozedrgana struktura materii

powoduje, że rzeźba staje się bardziej bogatsza w odbiorze. Jej surowa faktura i ostre gry światłocienia na jej powierzchni, dopełniają jej odbiór w mocnych świetle. Grupa rzeźbiarska „Rodzina” została usadowiona na kilkudziesięciocentymetrowym cokole o przekroju kwadratu. Na powierzchni rzeźby można zaobserwować liczne białe, wtórne wysolenia, oraz rozległe spękania biegnące pionowo głównie w dolnej partii rzeźby. Liczne ciemne plamy na cemencie nie są celowym działaniem a efektem procesu destrukcji materii rzeźbiarskiej.

Fot. 4

Fot. 5

Trzecią rzeźbą stojącą w szeregu obiektów wzdłuż ścieżki prowadzącej do budynku Galerii jest rzeźba „Poranek” wykonana przez Henryka Burzca w latach siedemdziesiątych. Rzeźba przedstawia kobietę o uproszczonej, wydłużonej sylwetce. Kobieta nogi ma ugięte w kolanach, siedzi na stopach. Sylwetka kobieca uchwycona jest w lekkim łuku, delikatnie wygięta do tyłu. Ręce podniesione do góry spoczywają na głowie postaci, artysta prawdopodobnie chciał uchwycić moment rozczesywania, układania włosów przez kobietę. Postać kobieca posiada rozpuszczone włosy poniżej ramion, wyrzeźbione fakturowo w pofalowanym układzie oderwane od powierzchni ciała – ramion. Artysta przedstawił syntetyczny akt kobiecy w lekkim ruchu. Ręce są ugięte w łokciach pod kątem około 90 stopni

i odchylone do tyłu. Uproszczona głowa kobiety na stosunkowo długiej szyi jest mocno odchylona do tyłu (fot 6.). Henryk Burzec podobnie jak w rzeźbie „Rodzina” i w tym wypadku nie wyrzeźbił rysów twarzy. Głowa została ujęta syntetycznie, artysta wyrzeźbił obłą twarz o wygładzonej powierzchni. Powierzchnia rzeźby posiada bogatą strukturę, faktura rzeźby posiada liczne bruzdy i załamania. Od frontu w górnej partii rzeźby, na jej powierzchni widoczny jest przebijający się przez powierzchnie betonu granitowy wypełniacz. Można zaobserwować drobne kawałki kamienne - granitowe o frakcji żwirowej w różnej kolorystyce. Taki dobór wypełniacza ubogaca estetycznie i fakturalnie przedstawienie rzeźbiarskie, ale ma ujemny wpływ na stan zachowania rzeźby. Figura kobieca o znacznie wydłużonych proporcjach ujęta została w lekkim łuku co nadaje jej lekkości i zwiewności. Tytuł „Poranek” odnosi się do pory dnia bezpośrednio po wschodzie słońca. Prawdopodobnie Henryk Burzec inspirował się tematem porannej toalety często wykorzystywanej przez artystów szczególnie w malarstwie. Poranna toaleta odnosi się do czynności osobistej dla kobiet do układania włosów czego można się dopatrzeć w rzeźbie Henryka Burzca. „Poranek” akt kobiecy przedstawiony w intymnej pozie mógł mieć źródło inspiracji w obrazach takich jak „Czesząca się” Władysława Ślewińskiego lub Józefa Pankiewicza o tym samym tytule. Jak również inspiracją do rzeźby mógł być znany obraz czołowego przedstawiciela impresjonizmu Edgara Degasa przedstawiający czeszącą się kobietę. Rzeźba Henryka Burzca pod tytułem „Poranek” mimo techniki wykonania w ciężkim betonie na konstrukcji stalowej odznacza się znaczną lekkością. Ażury w górnej partii, i układ rąk nadaje kompozycji dynamizmu. Rzeźba jest najciekawsza od frontu. Dynamiki postaci nadaje naturalne światło słoneczne zmienne o każdej porze dnia. Modelunek brył jest miękki, organiczny a faktura rzeźby jest nieregularna, posiada wiele bruzd i załamań. Szczególnie front rzeźby jest potraktowany przez artystę bardzo fakturowo, gdzie widoczna jest chropowata struktura. Rzeźba ustawiona jest na betonowym cokole który z prawej strony rzeźby zrównuje się z przechodzącą obok ścieżką a od strony zbocza jest wysunięty na kilkadziesiąt centymetrów. Cokół ma kształt kwadratu. Rzeźba jest mocna posadowiona na cokole z racji obficie wyrzeźbionych bioder i rozłożonych nóg, następnie zwęża się w środkowej partii tali by rozszerzyć się u zwieńczenia, gdzie ugięte ręce tworzą najszerszą część obiektu. Na powierzchni rzeźby szczególnie pod ramionami można zaobserwować szeroką siatkę spękań rozchodząca się w różnych kierunkach. Szczególnie głębokie są spękania pionowe ciągnące się wzdłuż rzeźby, dobrze widoczne po obu jej bokach. Od frontu można zaobserwować rozległe wtórne zabielenia na powierzchni rzeźby pojawiające się głównie na brzuchu postaci i przechodzące na boki.

Fot. 6

Czwarta rzeźba stojąca w ogrodzie autorskiej Galerii Henryka Burzcy nosi tytuł „Syn nieba”. To abstrakcyjna rzeźba, której tytuł nawiązuje do systemu religijnego w Chinach. Syn Nieba - Tianzi to oficjalny tytuł cesarza Chin. Według tradycji, sięgającej pierwszych, jeszcze legendarnych władców i najwcześniejszego systemu religijnego w Chinach, Syn Nieba był pośrednikiem między niebiosami a ziemią, co czyniło go nieomylnym i uprawniało do rządów nad całym światem, co rok cesarz składał uroczyste ofiary w Świątyni Nieba w intencji pomyślności swoich poddanych. Mandat niebios dziedziczyło się na ogół po przodkach, ale można go było również zdobyć, co czynili założyciele kolejnych dynastii. Prawdopodobnie wyrzeźbiona przez artystę abstrakcyjna konstrukcja może przedstawiać uproszczoną świątynię. Na trzech nogach artysta umieścił zamkniętą od tyłu zadaszoną od góry niszę. Nisza ma otwór prostokątny zakończony łukiem, powyżej znajduje się okrągły otwór (fot. 7). Nisza jest obudowana z dwóch boków i z tyłu półokrągłą ścianą tworząc formę walca zakończonego półkulą. Trzy nogi na których oparta jest nisza rozszerzają się tworząc ażury pomiędzy sobą. Pomiędzy nogami jest otwarta przestrzeń. Nogi są ustawione symetrycznie jedna szeroka zwężająca się ku dołowi z tyłu rzeźby i dwie analogiczne po bokach rzeźby. W środkowej partii rzeźba rozszerza się ku dołowi tworząc otwartą przestrzeń gdzie nogi rozkładają się jako zewnętrzna forma na której opiera się cała rzeźba. Całość ustawiona jest na cokole w kształcie kwadratu. W środkowym punkcie rzeźby, który dzieli obiekt na dwie części – rozszerzające się ku dołowi nogi i niszę z postacią znajduje się płaszczyzna. W środkowym punkcie znajduje się równoległa do gruntu płaszczyzna na której stoi uproszczona, syntetycznie wyrzeźbiona przez artystę postać mężczyzny. Postać jest wyprostowana, ręce podniesione ma ku górze, nogi obok siebie – stoi na baczność. Głowa jest uproszczona, potraktowana bardzo syntetycznie jako kula bez rysów twarzy na długiej szyi. W miejscu ramion z dwóch stron postać złapana jest „obejmą” która wychodzi z tyłu rzeźby – z boków zewnętrznej ściany niszy. Tył rzeźby przypomina „piecyk” (fot. 8). Rzeźba największe walory artystyczne prezentuje od frontu. Wyciągnięte do góry ręce postaci w jednej czwartej zachodzą na okrągły otwór powyżej niszy. Kompozycja rzeźby jest statyczna, układ pionowy, rzeźba ma charakter symboliczny. Powierzchnia rzeźby jest gładka, szczególnie mocno i skrupulatnie artysta wygładził tył i boki rzeźby oraz nogi na których umieszczona jest całe symboliczne przedstawienie. Postać z podniesionymi rękoma również ma gładką powierzchnię. Bardziej chropowata struktura pojawia się wewnątrz rzeźby, w środku niszy. Nie wiadomo czy było to celowe działanie artysty czy może grudki cementu spływały po wnętrzu rzeźby a ograniczony dostęp do wnętrza sprawił, że artysta nie wygładził już tej wewnętrznej powierzchni. Rzeźba nie posiada żadnych ostrych krawędzi, ma głównie obłości a jej zarys jest prowadzony płynną linią. Rzeźba „Syn Nieba” reprezentuje abstrakcyjną

część dorobku Henryka Burzca, który w swojej twórczości krążył od organicznej, Moore'owskiej z ducha figuracji do rzeźby nieprzedstawiającej. Również faktura gładka i ubita stanowi pewną odmianę w betonowo pomnikowej twórczości artysty, który często grał fakturą i chropowatą strukturą ostatecznej, oryginalnej powierzchni przedstawienia rzeźbiarskiego. W przypadku rzeźby „Syn Nieba” gładka struktura powierzchni obiektu współgra z jego formą. Abstrakcyjna wizja artysty stanowi bardzo intrygującą formę przedstawienia rzeźbiarskiego o bogatej symbolice.

Fot. 7

Fot. 8

Piąta rzeźba stojąca najbliżej budynku Galerii obok ścieżki to rzeźba znacznych rozmiarów o tytule „Kosmonautka”. Rzeźba przedstawia stojącą na cokole kobietę. Postać kobieca jest wyrzeźbiona w sposób syntetyczny. Kobieta ma nogi połączone ze sobą lekko ugięte w kolanach, jej sylwetka jest znacznie odchylona do tyłu. Ręce postaci są podniesione i proste w ramionach a w łokciach wygięte do góry i przechylone do tyłu w tej samej linii co sylwetka kobiety. Głowa kobiety jest mocno odchylona do tyłu układając się w podobnej linii i pod niemalże tym samym kątem co sylwetka i ręce. Kobieta trzyma przed sobą opartą na brzuchu ażurową konstrukcję w formie stożka. Konstrukcja ma eliptyczną podstawę, którą postać trzyma w dwóch punktach, chociaż bardziej łączy się one z rękoma ponieważ artysta w syntetycznym ujęciu postaci nie zaznaczył dłoni. Trzecim punktem podparcia dla eliptycznej

konstrukcji jest podbrzusze postaci. Konstrukcja w kształcie stożka składa się z sześciu elementów konstrukcyjnych przechodzących od czubka stożka do podstawy w kształcie elipsy. Dodatkowo pomiędzy sześcioma elementami stożka pojawiają się dwa równoległe do podstawy okręgi łączące się prostopadłe z podłużnymi elementami. Taka konstrukcja tworzy trzy rzędy a w każdym z nich sześć otworów o owalnym kształcie, które powstały na przecięciu się elementów podłużnych stożka z okręgami. Razem ażurowy stożek trzymany przez kosmonautkę posiada dwanaście otworów o różnym owalnym kształcie i różnej wielkości począwszy od małych ażurów u czubka stożka, do długich i rozległych przy eliptycznej podstawie (fot 9). Konstrukcja trzymana przez kobietę częściowo zasłania jej sylwetkę, szczególnie patrząc z boku zasłania głowę kosmonautki i ręce (fot. 10). Artysta nie zaznaczył twarzy kosmonautki pozostawiając jedynie okrągły, gładki kształt odchylonej do tyłu głowy. Nogi i ręce postaci są potraktowane bardzo schematycznie wręcz szkicowo, bez zaznaczonych szczegółów anatomicznych - łokci, kolan, łydek. Układ postaci jest wyrzeźbiony w sposób uproszczony bez dbałości o szczegóły. Postać kobiety ze stożkową konstrukcją trzymaną przez kosmonautkę tworzy intrygującą, bardzo przestrzenną rzeźbę plenerową. Prawdopodobnie inspiracją do powstania tej rzeźby była Walentyna Tierieszkowa, radziecka kosmonautka, pierwsza kobieta w kosmosie, 16 czerwca 1963 roku rozpoczęła ona lot w kosmos na statku Wostok 6. Jej historyczny lot w 1963 roku śledziły wszystkie zagraniczne agencje radiowe i telewizyjne. Było to głośnie wydarzenie, które prawdopodobnie zainspirowało Henryka Burzca do stworzenia rzeźby. Statek Wostok 6 składał się z przedziału serwisowego w kształcie podwójnego stożka wyposażonego w silnik hamujący oraz lądownika w kształcie kuli przeznaczonego dla pilota. W układzie statku można dopatrywać się inspiracji do konstrukcji w kształcie stożka trzymanego przez kosmonautkę. Rzeźba „Kosmonautka” to bardzo przestrzenna realizacja Henryka Burzca. Mimo statycznego układu, stożkowata konstrukcja trzymana przez kobietę wprowadza dynamizm do rzeźby, szczególnie dobrze widoczny z boku obiektu. Faktura rzeźby jest gładka, struktura betonu została wygładzona przez artystę narzędziem. Cokół na którym stoi rzeźba jest znacznych rozmiarów i jego wysokość sięga do ok 50cm co dodatkowo nadaje monumentalizmu plenerowej rzeźbie Henryka Burzca. Powierzchnia cokołu jest przechylona co może sugerować zaburzoną statykę obiektu. Cokół posiada wzdłużne pęknięcie. Na gładkiej powierzchni rzeźby można zaobserwować siatkę spękań, rozległe rozchodzącą się w różnych kierunkach szczególnie dobrze widoczną na powierzchni poszczególnych elementów stożka trzymanego przez kosmonautkę. W miejscu lewego kolana znajduje się wtórny ubytek o przekroju prostokąta.

Fot. 9

Fot. 10

Kolejna, szósta rzeźba autorstwa Henryka Burzca jest również umieszczona w ogrodzie Galerii z przodu budynku. Znajduje się ona w dolnej części ogrodu galerii. Rzeźba pod tytułem „Rakiet” umieszczona jest najbliżej budynku galerii poniżej spadku terenu na trawiastej polanie. Rzeźba jest dużych rozmiarów ma ponad cztery metry wysokości. Nie widać tej znaczącej różnicy wysokości nad pozostałymi rzeźbami, ponieważ patrząc na cały cykl rzeźb usytuowanych w ogrodzie, rzeźba „Rakiet” umieszczona jest poniżej znaczącego spadku terenu co powoduje, że wydaje się podobnych rozmiarów jak pozostałe rzeźby Henryka Burzca umieszczone w szeregu przy ścieżce. Jednak po podejściu do rzeźby, po zejściu do dolnego poziomu ogrodu można zaobserwować monumentalizm przedstawienia co również było celowym założeniem artysty związanym z tytułem rzeźby. Rzeźba „Rakiet” jest najwyższym

obiektem z całego cyklu rzeźb stojących przed budynkiem Galerii. Rzeźba jest abstrakcyjna, symetryczna, przedstawia uproszczoną formę rakiety. Rzeźba zwęża się ku górze imitującej głowicę rakiety poniżej znajduje się uproszczony kadłub rakiety i następnie rozszerzające się od połowy rzeźby i biegnące do jej podstawy uproszczone skrzydła rakiety. Rzeźba jest syntetyczna, uproszczona – przedstawiona konstrukcja rakiety jest pusta w środku - ażurowa. Rzeźbę tworzą wąskie elementy konstrukcyjne połączone ze sobą i nadające w całości zarys, rysunek rakiety. Rzeźba składa się z sześciu „skrzydeł rakiety” połączonych ze sobą w dwóch punktach i przechodzących łagodnie w „korpus rakiety”, który łączy ze sobą poszczególne sześć pionowych elementów konstrukcyjnych w jednym miejscu w około dwóch trzecich długości całej rzeźby. Elementy pionowe łączą się ze sobą u zwieńczenia rzeźby w miejscu „głowicy rakiety”. Rzeźba posiada bardzo symetryczne podziały, skrzydła rakiety zaczynają się mniej więcej w połowie rzeźby i rozszerzają się ku podstawie. Kadłub rakiety jest trochę przedłużony i schodzi do drugiego punktu łączącego elementy konstrukcyjne składające się na skrzydła rakiety, które rozszerzają się nieco powyżej. W miejscu łączenia pierwszego punktu elementów konstrukcji ze sobą skrzydła rakiety wyraźnie mocna rozszerzają się ku fundamencie płynną obłą linią, tworząc zarys szerokiej podstawy rzeźby (fot 11). „Rakieta” wyrzeźbiona przez Henryka Burzca jako pojazd latający lub pocisk, ma układ bardzo uproszczony, syntetyczny, lecz po obrysie i układzie linii tworzących rzeźbę z łatwością można odnaleźć poszczególne części typowej budowy rakiety. Kompozycja rzeźby jest statyczna, układ symetryczny a przemyślane i spójne podziały rzeźby wskazują na poszczególne części budowy rakiety. Rzeźba posiada wygładzoną powierzchnię. Rzeźba „Rakieta” nie posiada cokołu, a jej fundament jest pod ziemią. Przy zarośniętej przez roślinność powierzchni fundamentu, rzeźba wygląda jakby była ustawiona bezpośrednio na gruncie tuż przed startem do odlotu. Celowe umieszczenie obiektu w dolnej partii ogrodu sprawia, że rzeźba doskonale prezentuje się z resztą obiektów umieszczonych w ogrodzie autorskiej Galerii Henryka Burzca. Na powierzchni rzeźby widać liczne wtórne spękania. Rozległa siatka spękań szczególnie widoczna jest w dolnej partii rzeźby, na elementach tworzących „skrzydła rakiety” oraz w górnej partii jak również w elementach poziomych – łączących ze sobą części rzeźby gdzie spękania są głębokie i liczne. Pod powierzchnią „głowicy rakiety” od spodu zaobserwowano dobrze zachowany podpis autora oraz rok wykonania rzeźby: HENRYK BURZEC 1987.

W przypadku wszystkich rzeźb w ogrodzie artysta najpierw własnoręcznie wykonał stelaż, konstrukcje z metalu. Stelaż prętów stalowych o różnej grubości najpierw był spawany i wiązanych ze sobą, wzmacniany w miejscach styku rzeźby z fundamentem oraz w miejscach gdzie części rzeźby były mocno oderwana od tła, lub miały mało punktów podparcia.

Konstrukcja metalowa miała odzwierciedlać wizję artysty i zgadzać się, powielać zarys docelowej formy przedstawienia rzeźbiarskiego. Na gotowy stelaż metalowy artysta nakładał betonową materię rzeźbiarską zatapiając w jej wnętrzu siatkę stalową dla wzmocnienia rzeźby. W ten sposób rzeźbiąc z narzutu Henryk Burzec wykonał własnoręcznie rzeźby w ogrodzie autorskiej galerii.

Fot. 11

3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ OBIEKTU

Obiekty prezentowane w ogrodzie galerii przy ulicy Piaseckiego 14 są w złym stanie. Na rzeźby plenerowe stojące w ekspozycji zewnętrznej składają się: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka”, „Rakieta”. Rzeźby zostały wykonane w betonie na konstrukcji stalowej w technice narzutu. Poszczególne obiekty są w podobnym stanie zachowania. Niektóre z nich poprzez uszkodzenia mechaniczne posiadają większe ubytki formy i ubytki warstwy powierzchniowej. Główne uszkodzenia na powierzchni rzeźb to nawarstwienia biologiczne, nawarstwienia chemiczne, obfite wysolenia, rysy, głębokie pęknięcia, rozległe siatki pęknięć na powierzchni rzeźb oraz ubytki warstwy powierzchniowej, struktura betonu jest mocno osłabiona, pudruje się, spoiwo zostało wypłukane, zaobserwowano pustki wewnętrzne i obficie wypłukany materiał mineralny wewnątrz rzeźb.

Zniszczenia występujące na powierzchni rzeźb znajdujących się w ogrodzie Galerii są zróżnicowane. Obiekty wykonano z szarej zaprawy cementowej z dodatkiem kruszywa. Miejscami jest to drobna frakcja piasku kwarcowego a miejscami kruszywo w postaci żwiru granitowego o różnorodnej frakcji. Cykl betonowych rzeźb na konstrukcji stalowej posiada różnorodne zniszczenia. Na obiektach wyróżniamy następujące rodzaje zniszczeń: ubytki formy, ubytki warstwy powierzchniowej, nawarstwienia chemiczne, nawarstwienia biologiczne, nawarstwienia mocno scalone z podłożem, nawarstwienia luźno zalegające, nawarstwienia organiczne, pęknięcia, szczeliny, wykruszenia, osypywanie powierzchni. Na powierzchni rzeźby stwierdzono również występowanie rozległych wykwitów solnych i zacieków. Zaobserwowano miejscowe pudrowanie się powierzchni, struktura betonu jest bardzo osłabiona. Rodzaje zniszczeń, które występują na obiektach, są spowodowane między innymi: czynnikami mechanicznymi, czynnikami chemicznymi, czynnikami fizycznymi.

Na powierzchni rzeźb betonowych zaobserwowano ciemnoszare nawarstwienia chemiczne mocno scalone z podłożem. Nawarstwienia chemiczne pokrywają wszystkie obiekty z grupy rzeźb prezentowanych w ogrodzie. Nawarstwienia pokrywają większą powierzchnię rzeźb oprócz miejsc zdestruowanych, wyługowanych i osypujących oraz oprócz miejsc gdzie zaobserwowano wykwity solne, choć takie nawarstwienia chemiczne mogą znajdować się pod wysoleniami. Zły stan zachowania rzeźb spowodowany jest między innymi miejscem ich ekspozycji i szeregiem czynników atmosferycznych z nim związanych. Obiekty posiadają na swojej powierzchni liczne zabrudzenia, ponieważ pokrywał się nawarstwieniami pochodzenia atmosferycznego – smólkami, kurzem, brudem, sprawiającymi, że zaprawa cementowa przybrała czarno-szary kolor. Większość zanieczyszczeń atmosferycznych, prawie 60%,

pochodzi od transportu samochodowego, obiekty są eksponowane w pobliżu ulicy Henryka Sienkiewicza. Wzdłuż ulicy usytuowane są miejsc parkingowe a ruch samochodów jest znaczny. Jednak spory udział w powstaniu chemicznych nawarstwień na rzeźbach mocno scalonych z podłożem mają też zanieczyszczenia pochodzące głównie z procesów spalania węgla. Sprzyja to występowaniu zanieczyszczeń powietrza w postaci: dwutlenku siarki, tlenku azotu i węgla, kwasu siarkowodorowego i chlorowodorowego, pyłów węglowych, lotnych związków organicznych, tlenków i dwutlenków węgla, amoniaku, metali ciężkich, pyłów pochodzenia mineralnego (głównie związki węglowe, sadza i popioły) Substancje te, ulegając przeróżnym procesom chemicznym, tworzą nowe związki. Gdy połączą się z wodami opadowymi, powstają agresywne kwasy (HCl , H_2SO_4 , HNO_3 , H_2CO_3) rozpuszczające materiał z którego zostały wykonane rzeźby stojące w ogrodzie galerii znajdującej się przy ulicy Piaseckiego 14.

Silne wiatry, zwłaszcza wiatry halne w okresie zimowym, mogą rozpraszać zanieczyszczenia. Z drugiej strony, transportują pyły pochodzące z pieców węglowych powszechnie stosowanych w Zakopanem. Władze Zakopanego szacują, że około 35 % domów w Zakopanem jest ogrzewanych węglem. Pyły kumulowały się na rzeźbach betonowych, wnikały przez mikrospeknięcia oraz pęknięcia i były następnie rozpuszczane przez wodę. Tworzące się z nich kwasy rozpuszczały składniki zaprawy, a powstające sole, krystalizując, niszczyły pierwotną powierzchnię rzeźb.

Plenerowe rzeźby: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka”, „Rakieta” na skutek ekspozycji zewnętrznej uległy silnym procesom destrukcyjnym. Zły stan zachowania rzeźb spowodowany jest czynnikami atmosferycznymi na nie oddziałującymi. Działanie czynników niszczących doprowadziło do zniszczenia powierzchni rzeźb wpływając na zatracenie i częściowe unieczytelnienie ich pierwotnej formy. Spoistość betonu jest źle zachowana. Powierzchnia rzeźb intensywnie pokryta jest mchem i porostami.

Nawarstwienia biologiczne, w postaci glonów i mchów, zaobserwowano makroskopowo na wszystkich rzeźbach z cyklu. Szczególnie obfite nawarstwienia biologiczne występują na fragmentach rzeźb najbardziej zacienionych. Nawarstwienia te mocno kumulują się w dolnych partiach rzeźb. Występują głównie na tych rzeźbach, które mają chropowatą powierzchnię, mech szczególnie obficie porasta miejsca w zagłębieniach chropowatej struktury oraz wypełnia pęknięcia i często kumuluje się w rozległej siatce spękań na rzeźbach, niszcząc ich strukturę i poszerzając pęknięcia. Najmocniej nawarstwieniami biologicznymi pokryte są rzeźby „Rodzina” i „Poranek” (fot. 12). Nawarstwienia biologiczne obficie występują również na podstawie rzeźby „Millenium” Mniejsze skupiska tych nawarstwień znajdują się na górnych

powierzchniach rzeźb w miejscach nasłonecznionych. Rzeźby przez większą część dnia znajduje się w pełnym słońcu, jedynie wczesną wiosną i zimą gdy drzewa nie pokryją się jeszcze liśćmi ograniczającymi dostęp promieni słonecznych. W ogrodzie autorskiej galerii Henryka Burzcy znajduje się drzewostan liściasty i iglasty. Bliskie otoczenie drzew powoduje częściowe zacienienie obiektów, co sprawia utrzymanie wysokiej wilgotności (fot. 13 i fot. 14). Powoduje ono również gromadzenie się opadających liści na powierzchniach grupy rzeźb plenerowych. Takie środowisko sprzyja rozwojowi mikroorganizmów, mchów i porostów, którymi pokryte są rzeźby w ogrodzie galerii głównie „Millenium”, „Rodzina” i „Poranek”. W bliskim otoczeniu ekspozycji rzeźb przepływa potok Bystra, co również wpływa na specyficzny mikroklimat panujący w ogrodzie autorskiej galerii, charakteryzujący się podwyższoną wilgotnością. Stałe zawilgocenie sprzyja rozwojowi życia biologicznego. Na obiektach stwierdzono makroskopowo obecność mchów. Szczególnie intensywnie nawarstwienia biologiczne pokryły wszystkie pęknięcia i rysy znajdujące się na powierzchni obiektów. Prawdopodobnie na powierzchni rzeźb występują też glony żeby to potwierdzić zaleca się wykonanie badań mikrobiologicznych. Obecność glonów objawia się w szarzielonym zabarwieniu, a skutkiem ich działania jest degradacja podłoża, głównie na skutek wydzielania przez nie kwasów organicznych (kw. mlekowy, szczawiowy, octowy) oraz nieorganicznego kw. węglowego. Rozpuszczają one składniki podłoża lub zwiększają ich rozpuszczalność. Działanie kwaśnych produktów metabolizmu glonów powoduje najczęściej zmianę składu chemicznego wody wypełniającej kapilary, a tym samym zmianę pH betonu.

Na rzeźbie „Millenium” zaobserwowano rozległe zniszczenia w postaci ubytków formy rzeźbiarskiej. Ubytki formy powstały prawdopodobnie z powodu uszkodzeń mechanicznych oraz destrukcji obiektu spowodowanej czynnikami chemicznymi. Największe ubytek zaobserwowano na jednym ze skrzydeł rzeźby od strony ścieżki prowadzącej do budynku Galerii. W tych miejscach pierwotna, oryginalna materia rzeźbiarska jest całkowicie zdestruowana (fot. 15). Całość „skrzydła” obiektu pokryta jest spękaniami. Widoczne są szczeliny i pęknięcia. Jedną z przyczyn obecnego stanu obiektu są ekstremalne warunki klimatyczne panujące w Zakopanem. Przestrzeń, autorskiej galerii Henryka Burzcy, w której eksponowany jest obiekt jest otwarta dla zwiedzających jak również dla podjeżdżających samochodów kurierskich i smeciarów a obszerne uszkodzenie powstało prawdopodobnie przy uderzeniu w rzeźbę cofającego samochodu dostawczego. Przede wszystkim jednak, degradacja obiektów w ogrodzie galerii wynika z ich budowy technologicznej i wynikających z niej reakcji chemicznych. Stal zbrojeniowa w połączeniu z betonem wytwarza warstwę ochronną. Dzieje się to na skutek procesów chemicznych zachodzących podczas działania wody zarobowej na

cement portlandzki. Alit i belit ulegają wówczas hydrolizie. Powstaje wodorotlenek wapniowy, główny składnik wypełniający kapilary i pory betonu. Reaguje on z wodorotlenkiem żelaza (działającym jak kwas w obecności silnej zasady). W ten sposób powstaje żelazian wapnia, odporny na działanie wody, naturalna warstewka ochronna stali. Powstały w ten sposób stan pasywny jest trwały w pH o zakresie 9,5-13,5¹. Karbonizacja betonu wpływa na obniżenie wartości pH roztworów w betonie, powodując, że zbrojenie przestaje być pasywne. Warunki zewnętrzne w jakich znajdowały się rzeźby przez ponad czterdzieści lat narażyły obiekty na działanie zwiększonych ilości CO₂, a co za tym idzie przyspieszoną karbonizację. Istotną dla tego procesu jest wilgotność względna. Kotlina zakopiańska jest mocno zawilgocona, a deszcz jest bardzo często spotykanym zjawiskiem atmosferycznym. Najwięcej opadów jest w czerwcu i lipcu, najmniej - w lutym. Średnia liczba dni z opadami w ciągu roku wynosi około 187 dni. Natomiast średnia roczna suma opadów w Zakopanym wynosi 1132mm. Dodatkowo ulewy osiągają wielkie natężenie nawet do 0,803 mm/min. Wilgotność ma istotny wpływ na poziom zanieczyszczeń powietrza – wraz ze wzrostem wilgotności wzrasta ilość CO₂. Najskuteczniejszą ochronę konstrukcjom stalowym wewnątrz obiektów zapewniają cementy wytwarzające dużą ilość wodorotlenku wapnia w procesie hydrolizy, a tym samym wysokie pH w porach betonu. Również wysoka ilość cementu w betonie powoduje jego wysoką szczelność, niską nasiąkliwość i powolną karbonizację. Duże znaczenie ma również rodzaj i wielkość kruszywa użytego jako wypełniacza. Korozja rozwija się zazwyczaj w miejscu styku gruboziarnistego wypełniacza z metalem. Na przykładzie rzeźby „Poranek” widać, że artysta użył grubego wypełniacza kamiennego o frakcji żwirowej. Duże ubytki zaobserwowano również na rzeźbie „Kosmonautka” brak formy rzeźbiarskiej w miejscu kolana. Oryginalna powierzchnia rzeźb betonowych ma liczne pęknięcia a materia rzeźbiarska odspaja się od metalowej konstrukcji co w przyszłości spowoduje powstanie kolejnych rozległych ubytków formy rzeźb prezentowanych w ogrodzie galerii.

Struktura betonu na całej powierzchniach rzeźb „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” oraz „Rakieta” autorstwa Henryka Burzca jest bardzo osłabiona. Wypełniacz jak również spoiwo miejscowo osypuje się i pudruje. Na taki stan betonowej powierzchni obiektów mogło mieć długotrwałe i częste działanie wody. Dodatkowo, porowata struktura zaprawy z jakiej wykonane zostały obiekty ma zdolność podciągania kapilarnego z gruntu mimo, że powierzchnia rzeźb znajdujących się bezpośrednio na gruncie nie jest obszerna (betonowe cokoły na których ustawione są rzeźby mają zbliżone rozmiary a ich powierzchnia to około 2m²). Wysoka średnia roczna suma opadów w Zakopanem wynosi 1000-1500mm. Długie i intensywne działanie wody może wyrządzić szkody nawet w przypadku bardzo trudno

rozpuszczalnych minerałów. Na skutek wewnętrznych procesów korozyjnych jak i uszkodzeń mechanicznych zaistniałych na powierzchni rzeźb powstało wiele spękań i odspojień (fot. 16 i fot. 17) umożliwiających dostawanie się do obiektów wody. Także niektóre formy rzeźb, charakteryzująca się wklęsłościami, pozwala na gromadzenie się wody na powierzchni obiektów („Rodzina”, „Poranek”, „Kosmonautka”). Spowodowało to wystąpienie kilku rodzajów korozji. Korozja ługowania polega na wypłukiwaniu węglanu wapnia. Migrując ku powierzchni reaguje on następnie z tlenkami węgla i siarki tworząc nawarstwienia kalcytowe i gipsowe. Powstające w wodzie kwasy prowadzą także do osłabienia materiału w wyniku korozji kwasowej, rozkładającej gliniany i krzemiany wapniowe oraz obniżającej zasadowość betonu. Również w wyniku podciągania kapilarnego razem z wodą opadową i gruntową dostają się do obiektu sole w niej rozpuszczalne. W miarę wzrastania stężenia roztworu sole zaczynają krystalizować. Największe skupiska tworzą się w tych partiach, z których następuje największe odparowanie wody i dlatego na ich szkodliwe działanie narażone są najbardziej warstwy powierzchniowe obiektu. Nieestetyczne wykwity solne pojawiają się prawie na wszystkich rzeźbach uszczelniając powierzchnię i wywierając ujemny wpływ na artystyczny charakter dzieł. Szczególnie duże wykwity solne zaobserwowano na rzeźbach „Rodzina”, „Syn Nieba” i „Kosmonautka” (fot. 17 i fot. 18). Poprzez krystalizację i powiększanie objętości kryształów w porach, najpoważniejsze szkody sole wyrządzają wewnątrz obiektu i pod nawarstwieniami. Ponadto, w warunkach zwiększonego zawilgocenia (takie panuje w przestrzeni autorskiej galerii Henryka Burzcy) migrują stale w głąb materiału. Największe zniszczenia powodują sole stężone i te krystalizujące ze zmienną ilością wody krystalizacyjnej, jeżeli temperatura, która warunkuje te przemiany, mieści się w granicach temperatury otoczenia. Jony siarczanowe reagują ze składnikami cementu tworząc nierozpuszczalne produkty korozji jak np. sól Candlota, które krystalizując, zwiększają znacznie swoją objętość rozsadzając materiał (korozja siarczanowa). W przypadku korozji betonu ważną rolę odgrywają jony chlorkowe, które poprzez utworzenie chlorku żelaza(II) mogą stać się źródłem powstawania kwasu solnego. Obniża on pH zaprawy i rozkłada sól Friedla, uwalniając chlorki, powodujące korozję metalu.

Dużo mniejsze znaczenie na stan zachowania rzeźb: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” i „Rakieta” mogło mieć w przypadku ekspozycji zewnętrznej obiektów promieniowanie słoneczne. Działa ono na rzeźby najbardziej wczesną wiosną i zimą ale za to wtedy słońce nie operuje tak mocno. W pozostałych porach roku obiekty pozostają zasłonięte przez drzewostan liściasty i iglasty. Większe znaczenie na stan zachowania grupy rzeźb plenerowych autorstwa Henryka Burzcy mają wahania temperatury. Wysokie amplitudy dobowe sprawiają, że nagrany za dnia materiał ulega w nocy nagłemu ochłodzeniu.

Siły rozprężania i kurczenia się działające na materiał powodują jego dezintegrację. W przypadku konstrukcji betonowych współczynnik rozszerzalności cieplnej metalu i betonu jest jednak praktycznie taki sam co sprawia, że materiał ten jest bardzo odporny na szkodliwe działanie temperatur. Mimo, że dla regionu, w którym położone jest Zakopane charakterystyczne są duże dobowe amplitudy temperatur i gwałtowne zmiany warunków pogodowych w ciągu dnia. Poważniejszym czynnikiem dla korozji otuliny betonowej rzeźby Henryka Burzca jest działanie mrozu prowadzące do jej dezintegracji. Zima, czyli okres z temperaturą dobową poniżej 0°C, trwa w Zakopanem przez ok. 117 dni. Zamarzająca w szczelinach woda, zwiększając swoją objętość, rozsadała materiał od środka. Zakopane leży w strefie klimatu umiarkowanego o cechach kontynentalnych, posiada klimat górski charakteryzujący się niską średnią temperaturą roczną (5,1°C). Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (-4,5°C), najcieplejszym lipiec (+14,5°C). Dla klimatu Zakopanego charakterystyczne są długie i mroźne zimy oraz stosunkowo krótki okres lata, ograniczony głównie do dwóch miesięcy. Charakterystyczne dla klimatu Zakopanego wysokie opady deszczu i śniegu oraz mgły bardzo szkodliwie oddziałują na rzeźby będące w ekspozycji zewnętrznej. Woda deszczowa, śnieg oraz mgła kumulują zanieczyszczenia powietrza, które ulegają stężeniu i przenikają w głąb powierzchni rzeźb betonowych. Szczególnie niebezpieczny jest dla obiektów nagromadzony na ich powierzchni śnieg, który kumuluje zanieczyszczenia powietrza, a w czasie topnienia oddaje je w postaci stężonej betonowym obiektom autorstwa Henryka Burzca (fot 19). Wymienione wyżej zniszczenia obiektów pod tytułem „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” i „Rakieta” stanowią istotny problem w odbiorze wizualnym rzeźb, szpecą, wywierają ujemny wpływ na ich wygląd estetyczny.

Fot. 12

Fot. 13

Fot. 14

Fot. 15

Fot. 16

Fot. 17

Fot. 18

Fot. 19

4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Rzeźby: „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” oraz „Rakieta” posiadają walory artystyczne, estetyczne, emocjonalne i historyczne. Są częścią pewnego etapu twórczości artysty, mają ogromne znaczenie dla interpretacji całego dorobku jednego z bardziej utalentowanych polskich rzeźbiarzy jakim był Henryk Burzec (1919-2005). Począwszy od lat siedemdziesiątych Henryk Burzec tworzył rzeźby betonowe na konstrukcji stalowej, które można zobaczyć w ogrodzie autorskiej galerii, którą artysta prowadził w latach 1987-2005. Cykl rzeźb betonowych to część etapu twórczego artysty, który chciał stworzyć w ogrodzie swojej autorskiej galerii park rzeźby plenerowej. Rzeźby są prezentowane przed budynkiem galerii tworząc artystyczne wprowadzenie do przestrzeni galeryjnej. Rzeźby stoją w szeregu, wzdłuż ścieżki prowadzącej do budynku, zachęcając do wejścia w głąb ogrodu. Rzeźby są umieszczone w górnej i dolnej części ogrodu. Widać je również z ulicy Henryka Sienkiewicza, co zachęca turystów do przejścia przez mostek do „parku rzeźby” przy ulicy Piaseckiego 14.

Zachowanie rzeźb w pełnej formie jest konieczne. „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” oraz „Rakieta” to plenerowe rzeźby o różnej tematyce i oryginalnym przedstawieniu. To rzeźby głównie syntetyczne o uproszczonej nieraz schematycznej formie. Są to przedstawienia rzeźbiarskie od figuratywnych po abstrakcyjne rzeźby w jednym cyklu prezentowane obok siebie. Cykl rzeźb w ogrodzie autorskiej galerii Henryka Burzca odzwierciedla zainteresowania, inspiracje a przede wszystkim wszechstronny i rozwijający się styl artysty. „Millenium”, „Syn nieba” reprezentują abstrakcyjną część dorobku Burzca, który w swojej twórczości krążył od organicznej, Moore’owskiej z ducha figuracji do rzeźby nieprzedstawiającej. „Rodzina” „Poranek” „Kosmonautka” to rzeźby w których artysta inspirował się otaczającą go rzeczywistością i aktualnymi wydarzeniami ze świata. Wszystkie rzeźby posiadają znaczący wyraz artystyczny i od momentu wykonania przez Henryka Burzca prezentowane są w otwartej przestrzeni autorskiej galerii przy ulicy Piaseckiego 14 w Zakopanem. Wykonane w innowacyjnej i trudnej technice rzeźby na stałe wpisały się w krajobraz Zakopanego. Są ważne dla mieszkańców miasta jak i turystów tłumnie odwiedzających stolicę Tatr. Obiekty powinny wrócić do swego pierwotnego stanu gdyż tylko wtedy ich treść będzie w pełni czytelna dla odbiorcy. Wskutek upływu czasu i działania różnych czynników niszczących – uszkodzeń mechanicznych, różnorodnych zanieczyszczeń, czynników atmosferycznych - obiekty znajdują się w złym stanie zachowania.

Celem podjęcia najkorzystniejszych środków i metod konserwatorskich należy wykonać badania specjalistyczne. Przeprowadzić analizę mikrochemiczną zaprawy, badanie stanu zasolenia, analizę XRD, badanie petrograficzne materiału oraz badania mikrobiologiczne.

Założeniem prac konserwatorskich jest utrwalenie substancji zabytkowej, tak aby rzeźby z ogrodu galerii mogły jak najdłużej przetrwać w niesprzyjających warunkach ekspozycji zewnętrznej jakie panują w Zakopanem.

Zabiegi konserwatorskie mają na celu zatrzymanie procesu dezintegracji poprzez usunięcie nawarstwień chemicznych i biologicznych, które ze względu na swoje właściwości powodują dalszą destrukcję powierzchni rzeźb, niszcząc ich substancję zabytkową. Silna dezintegracja przypowierzchniowych warstw betonu sugeruje konieczność przeprowadzenia zabiegu wzmacniania strukturalnego rzeźb. Strukturalne wzmacnianie rzeźby sprawi że obiekty uodpornią się na ekstremalne warunki zewnętrzne panujące w Zakopanem. Wpływ również na taki zabieg konserwatorski ma fakt, że Henryk Burzec przywiązywał dużą wagę do przetrwania swojej twórczości w tym również rzeźb plenerowych.

Celem prac konserwatorskich jest przywrócenie obiektom walorów ekspozycyjnych i estetycznych. Ze względu na zabrudzenia, zacieki i zaplamienia, wysolenia planowane jest

oczyszczenie powierzchni obiektów, by poprawić dobrą ekspozycyjność i aby przywrócić wszystkim obiektom wartości estetyczne i historyczne. Konieczne jest usunięcie mocno zintensyfikowanych nawarstwień biologicznych w postaci mchów i porostów, które zmieniają pierwotny efekt wizualny rzeźb. Ważne jest by dezynfekcję obiektu prowadzić przez cały okres prowadzonych prac konserwatorskich.

Należy wykonać rekonstrukcje ubytków formy rzeźbiarskiej w odpowiednio dobranej zaprawie mineralnej imitującą oryginalną powierzchnię betonu z jakiego został wykonany obiekt. Dzięki zachowanym materiałom ikonograficznym, trzeba zdecydować się na podjęcie próby odtworzenia zdeintegrowanych części rzeźb, oraz przywrócenia im pierwotnego wyglądu. Przywrócenie oryginalnego wyglądu rzeźb do formy zgodnej z jej pierwotnym założeniem twórczym oraz ustabilizowanie ich kompozycji i przywrócenie wartości estetycznych i artystycznych jest celowym i słusznym działaniem.

W celu jak najdłuższego utrzymania dobrego stanu zachowania rzeźb w ekstremalnych warunkach zewnętrznych, należy wypełnić wszystkie szczeliny obiektu preparatami iniekcyjnymi tak, by zamknąć szczeliny przed dostawaniem się wody do wnętrza obiektów. Głębokie szczeliny trzeba poszerzyć tak by całkowicie uzupełnić je zaprawą, najlepiej taką która w swoim składzie posiada inhibitory korozji i zabezpiecza stal po uzupełnieniu szczelin. Jednak warto świadomie nie uzupełniać w pełni wszystkich szczelin i rys, zostawiając rysy o grubości ok 0,1 cm, tak by ukazywały one procesy starzenia się materiału. W przypadku zahamowania procesu korozji metalu trzeba zdecydować się na wykorzystanie specjalistycznych środków. W celu jak najdłuższego utrzymania dobrego stanu zachowania obiektów, w czasie procesu konserwacji wszystkie elementy rzeźby należy poddać hydrofobizacji. Konieczne jest wykorzystanie najnowszych i najlepszych preparatów do konserwacji betonu dostępnych na rynku. Warto wybrać sprawdzone preparaty konserwatorskie z szeregu kompleksowych systemów do napraw betonu firm takich jak Sika, Ardex, Remmers czy Keim posiadających atesty, wysokie normy zapraw i długi termin gwarancji swoich produktów. Ważne jest to by zaprawy do konstrukcyjnych i niekonstrukcyjnych napraw betonu w pracach konserwatorsko inżynierskich spełniały klasę R4 zgodnie z normą PN-EN 1504-3:2005, oraz deklarację właściwości użytkowych w oparciu o certyfikat zgodności zakładowej kontroli produkcji wydany przez notyfikowaną jednostkę certyfikującą zakładową kontrolą produkcji, oznakowanym znakiem CE. W przypadku zahamowania procesu korozji konstrukcji metalowej wewnątrz obiektu trzeba zdecydować się na wykorzystanie środków MCI oraz zapraw z inhibitorami korozji.

5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Dla cyklu rzeźb „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” oraz „Rakieta” prezentowanych w otwartej przestrzeni autorskiej galerii przy ulicy Piaseckiego 14 w Zakopanem.

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji fotograficznej przed konserwacją.
2. Pobranie prób do podstawowych badań specjalistycznych petrograficznych, chemicznych, mikrobiologicznych.
3. Wykonanie badań specjalistycznych celem podjęcia najkorzystniejszych środków i metod konserwatorskich podczas prowadzenia prac.
4. Wykonanie dokumentacji: fotograficznej i opisowej stanu zachowania obiektów przed konserwacją.
5. Inwentaryzacja odspojonych, oryginalnych fragmentów rzeźby „Millenium” przed konserwacją. Zebranie poszczególnych fragmentów obiektu, i próba ich dopasowania w pierwotne miejsca na powierzchni materii rzeźbiarskiej. W przypadku ubytków pozostałych rzeźb wykonanie analogicznego procesu.
6. Dezynfekcja rzeźb w celu usunięcia nawarstwień biologicznych metodą chemiczną – preparatami glono i grzybobójczym. Lichenicida 264 firmy Bresciani, Włochy, lub preparatem BFA, firmy Remmers, Sikagard 715 W firmy Sika lub innym preparatem biobójczym (Biotin R, Preventol, perhydrol, podchloryn sodu). Powtarzanie zabiegu przez cały okres trwania prac konserwatorskich.
7. Na podstawie wstępnych prób usunięcie nawarstwień powierzchniowych wybraną metodą mechaniczną (umycie rzeźby wodą pod ciśnieniem z agregatu wysokociśnieniowego firmy Karcher) lub/i (usuwanie nawarstwień za pomocą pary wodnej pod ciśnieniem) lub/i (oczyszczenie obiektu z luźnych nawarstwień metodą piaskowania oczyszczarką strumieniową z użyciem piasku szklarskiego i korundu syntetycznego. Delikatne strumieniowanie np. szkłem albo miękkim ścierniwem w wydaniu Rotec albo Ibox lub strumieniowanie wysokociśnieniowe parą, wspomagane pastą Clean FP firmy Remmers, Niemcy
8. Na podstawie prób usunięcie nawarstwień wybranymi metodami chemicznymi (pasta Clean FP firmy Remmers, Niemcy, pasta AGE firmy Remmers Niemcy, węglan amonu 10%, perhydrol 15%, perhydrol i woda amoniakalna w proporcji 3:1, kwas octowy 15%, cytrynian sodu 10%).

9. W razie potrzeby demontaż luźnych elementów otuliny betonowej. W przypadku głębokich pęknięć na powierzchni rzeźb, zdemonstrowanie odpajających się fragmentów. Nacięcie wzdłużnych głębokich pęknięć na rzeźbach w celu zdemonstrowania odpajających się części materii rzeźbiarskiej i w celu dostania się do wnętrza rzeźby w celu jej wzmocnienia i zabezpieczenia stali, konstrukcji zbrojeniowej, w razie konieczności wykonanie dodatkowych klamr elementów konstrukcyjnych ze stali i zamontowanie ich wewnątrz rzeźb.
10. Dokładna analiza budowy technologicznej obiektu; próba prześledzenia przebiegu konstrukcji stalowej wewnątrz obiektów przy pomocy cyfrowego wykrywacza metalu.
11. Usunięcie produktów korozji z odsłoniętej konstrukcji stalowej i zabezpieczenie jej przed dalszym niszczeniem (preparatem antykorozyjnym na bazie żywicy epoksydowej Epoxy Brunox, Szwajcaria lub preparatem Rostschutz EP 2K firmy Remmers, Niemcy).
12. Wykonanie nawiertów i wklejenie za pomocą żywicy Akepox 2010 firmy Akemi, Niemcy prętów ze stali bądź dybli z włókna szklanego w celu wprowadzenia dodatkowej wewnętrznej konstrukcji wzmacniającej w rzeźbach wymagających ustabilizowania kompozycji.
13. Wklejenie zdemonstrowanych fragmentów otuliny betonowej przy użyciu żywicy Palatium, firmy Akemi, Niemcy bądź przy użyciu żywicy Akepox 5010 firmy Akemi, Niemcy. Albo przy użyciu kleju mineralnego firmy Mapei, Włochy.
14. Stabilizacja procesów korozyjnych metalu zachodzących wewnątrz rzeźby przy pomocy środka MCI Sika Ferrogard 903+ firmy Sika, Szwajcaria.
15. Wzmocnienie strukturalne rzeźby preparatami krzemoorganicznym KSE 100, 300, 500E firmy Remmers, Niemcy, lub Silex OH firmy Kaim Niemcy w celu jak najgłębszego wnikięcia w głąb betonowej materii rzeźby preparatu. Jeżeli to możliwe wykonanie nawiertów by wprowadzić preparat do wnętrza rzeźb.
16. Wykonanie szeregu prób materiału do rekonstrukcji z użyciem cementu portlandzkiego szarego CEM I 42,5 R firmy „Malchem”, Polska, Traszcementu rapid EN 197-1-CEM V/A (S-P) 52,5 N firmy Tubag, Niemcy, Betfoxu R4 firmy Remmers, Niemcy oraz Betofixu RM firmy Remmers, Niemcy, okruszków kwarcowych i kruszywa kamiennego.
17. Iniekcja spękań na rzeźbach przy użyciu żywicy iniekcyjnej Injektionsharz 100 firmy Remmers, Niemcy lub żywicy iniekcyjnej IR 360 firmy Remmers, Niemcy lub zastrzyki masą iniekcyjną KC – Injektionnsmasse auf Nanokalkbasis Nr 9, firmy Kalk Concept Niemcy w celu wypełnienia spękań i odspojeń lub miejscowe zastosowanie preparatu wzmacniającego Calosil z nanowapnem firmy IBZ-Salzchemie GmbH&Co,KG, Niemcy, lub iniekcja Primer Hydro S F Silikatfestiger firmy Remmers lub w przypadku głębokich i poszerzonych pęknięć wprowadzenie zaprawy z inhibitorami korozji.

18. W razie konieczności poszerzenie, „żyłowanie” spękań na powierzchni rzeźb.
19. Wykonanie rekonstrukcji, uzupełnienie ubytków formy i warstwy powierzchniowej według wybranej próby tj. gruboziarnistego Betfoxu R4 firmy Remmers, Niemcy oraz mieszaniny drobnoziarnistego Betofixu RM firmy Remmers Niemcy, wzmocnionego cementem portlandzkim szarym CEM I 42,5 R firmy „Malchem”, Polska Modyfikowanym zaprawami Restauriermörtel firmy Remmers, Niemcy, zaprawą mineralną Ardex firmy Ardex, Niemcy oraz żwirem, piaskiem szklarskim i kopalnianym o różnej gradacji. Dodatkowo, w celu uzyskania odpowiedniego odcienia zaprawy zastosowanie pigmentów mineralnych firmy Kremer, Niemcy (umbra cypryjska, umbra palona, ochra, ugier). Wykorzystanie zapraw naprawczych z inhibitorami korozji tj. zaprawy Sika MonoTop 910 N firmy Sika, Szwajcaria w celu wykonania uzupełnień na odkrytych elementach stalowych i wykonania warstw szczepnych i zaprawy Sika MonoTop 412 NFG firmy Sika, Szwajcaria w celu wykonania uzupełnień i wykonania prac naprawczych. Przed wykonaniem rekonstrukcji należy miejsca ubytków lub „wyżyłowań” pokryć gruntem głęboko penetrującym Primer Hydro HF firmy Remmers, Niemcy, w celu dodatkowego wzmocnienia struktury rzeźb.
25. Scalenie kolorystyczne uzupełnień przy użyciu farb Historic Lasur firmy Remmers, Niemcy. Jako spoiwo proponuje się Funcosil WS firmy Remmers, Niemcy lub scalanie kolorystyczne farbami mineralnymi firmy Keim, Niemcy.
26. Hydrofobizacja oligomerycznym roztworem siloksanowym Funcosil SL firmy Remmers, Niemcy lub Funcosil WS firmy Rmmers, Niemcy bądź przy użyciu preparatu Letoksan N firmy Keim, Niemcy.
27. Wykonanie prac techniczno – budowlanych przy powierzchni rzeźb, wzmocnienie fundamentów rzeźb naprawa donic na kwiaty, schodów betonowych.
28. Uporządkowanie przestrzeni wokół rzeźb prezentowanych w ogrodzie galerii.
29. Wykonanie dokumentacji fotograficznej obiektu po konserwacji.
30. Wykonanie dokumentacji powykonawczej.

Przedstawiony powyżej program jest programem proponowanym. Niektóre z zabiegów mogą ulec zmianie po wstępnym oczyszczeniu powierzchni rzeźb, co dopiero ujawni rzeczywistą skalę i zakres zniszczeń.

Wycena prac konserwatorskich rzeźb „Millenium”, „Rodzina”, „Poranek”, „Syn nieba”, „Kosmonautka” oraz „Rakieta”

Przygotowana w oparciu o cennik Ogólnopolskiej Rady Konserwatorów Dzieł Sztuki ZPAP „Zasady wynagradzania artystów plastyków konserwatorów-restauratorów dóbr kultury” listopad 2000 r.” Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w III kwartale 2022 r. określające wartość stawki podstawowej wyniosło 6480,67zł.

% sp przyjęty z widełek % stawki podstawowej za opracowanie 1 dm²

r przyjęty stopień rewaloryzacji

p powierzchnia w dm²

sp przyjęta wartość stawki podstawowej w zł

wu współczynniki zwiększające z tytułu utrudnień

„Millenium”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Millennium”	8.D-1. b	1,15	1	3650,80	6480,67	27208,57zł
Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						29208,57zł brutto *

„Rodzina”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Rodzina”	8.D-1. b	1,02	1	4100,50	6480,67	27105,46zł

Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						29105,46zł brutto *

„Poranek”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Poranek”	8.D-1. b	0,96	1	32010,80	6480,67	19915,33zł
Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						21915,33zł brutto *

„Syn nieba”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Syn nieba”	8.D-1. b	0,65	1	4300,60	6480,67	18116,10zł
Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						20116,10zł brutto *

„Kosmonautka”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Kosmonautka”	8.D-1. b	1,16	1	4450,00	6480,67	33453,22zł
Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						35453,22zł brutto *

„Rakieta”

Określenie elementu lub czynności	Pozycja cennika	Przyjęty z widełek % sp	r	Powierzchnia w dcm ²	Sp w zł	Cena brutto
Prace konserwatorskie wg. programu: Rzeźba betonowa na konstrukcji stalowej. „Rakieta”	8.D-1. b	0,82	1	4820,90	6480,67	25618,98zł
Dokumentacja powykonawcza	18C					2000zł
Prace konserwatorskie według cennika suma:						27618,98zł brutto *

Badania mikrochemiczne	18B					4000zł
Prace naprawcze schody, donice, fundamenty.						3000zł
Oświetlenie rzeźb						26000zł

Prace konserwatorskie według cennika suma:						196417,66zł brutto *
---	--	--	--	--	--	-------------------------

Wycena zawiera:

- Materiały potrzebne do zabiegów konserwatorskich:

preparaty konserwatorskie – impregnaty wzmacniające zaprawę cementową, preparaty do iniekcji spękań, żywice syntetyczne, preparaty chemiczne do oczyszczania powierzchni zaprawy cementowej, rozpuszczalniki, farby do scalania kolorystycznego, lignina, woda destylowana, pigmenty, materiały ściernie do oczyszczania powierzchni, materiały potrzebne do wykonania namiotu ochronnego: deski, wkręty, rury, kantówki folie malarski, szpachelki, spryskiwacze, szczotki, dłuta, materiały ochronne: plandeki budowlane, folie, taśmy klejące, artykuły bhp: rękawiczki, maski, filtry do masek, ubrania robocze.

- Wynagrodzenia dla konserwatorów i artystów plastyków.

- Koszty dodatkowe wynajem rusztowania, ustawienie i demontaż rusztowania.

- Elektronarzędzia, sprzęt specjalistyczny do czyszczenia obiektu (Ibix, Rotec, mikropiaskarki, parownice, myjki wysokociśnieniowe, agregaty prądotwórcze, kompresory itp.)

- Zaplecze pracownicze, koszty wynajmu ogrodzenie, ogrodzenie terenu wokół rzeźby na czas prowadzonych prac, zabezpieczenie terenu, siatki, monitoring itd.

- Wynajem ciężkiego sprzętu – koparki do wykonania odwodnienia, wykop pod oświetlenie.

- Koszty związane z uporządkowaniem przestrzeni wokół rzeźby.

BIBLIOGRAFIA ZBIORCZA:

1. Domasłowski Wiesław, Kęsy-Lewandowska Maria, Krause Janusz, Łukaszewicz W. *Jadwiga Badania nad konserwacją obiektów murowanych (beton, cegła) w obozie zagłady Oświęcim-Brzezinka*, Toruń 2000
2. Dudkova Renata, red., *Zakopane czterysta lat dziejów*, KAW, Kraków 1991
3. Eleryk Elwira, *Zestawienie porównawcze systemów dostępnych na polskim rynku do konserwacji i restauracji betonowych konstrukcji*, (praca magisterska), Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa 2008
4. Marzec Kalina, *Techniki i technologia odlewów betonowych w doświadczeniach powojennych twórców – rzeźbiarzy*, (praca magisterska), Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa 2013
5. Westfal Lucyna, *Beton czyli sztuczny kamień (cz. II). Cementy*, w: *Renowacje i zabytki nr III 2003*, Kraków

Załącznik Nr 1 ARCHIWALNE ZDJĘCIE RZEŹB Z OGRODU GALERII

ZAŁĄCZNIK nr 1. Zdjęcia rzeźb z ogrodu galerii przy ulicy Piaseckiego 14

(pochodzenie: <http://henrykburzec.netgaleria.pl/?rzezba>)